

HÅNDBLING AF CORONASITUATIONEN I KULTURSEKTOREN I NORDEN

15.5.2020

Senest opdateret 30.6.2020

De omfattende restriktioner pålagt af myndighederne i de nordiske lande for at bremse Covid-19 -epidemien har skabt store udfordringer for kulturlivet på tværs af aktører og sektorer. Som følge af restriktionerne er der i de seneste måneder blevet iværksat en række initiativer og tiltag for at hjælpe kulturlivet gennem krisen.

Siden udbruddet af pandemien har Nordisk Kulturfond fulgt tæt med i udviklingen af de forskellige initiativer i de nordiske lande. Denne rapport analyserer og giver et indblik i nogle af de overordnede tendenser, der kan ses inden for kultursektoren. I det sidste afsnit beskrives desuden nogle af de erfaringer, som fonden selv har opnået fra arbejdet med ansøgninger og gennem kontakten med bevilligede projekter siden begyndelsen af pandemien.

Rapporten er ikke en udtømmende analyse, men et levende dokument, som løbende vil blive opdateret med ny information. Med denne rapport ønsker vi at åbne op for en dialog og invitere til en yderligere vidensindsamling på nordisk niveau.

Hurtige løsninger og svar på akutte behov

De økonomiske tab forårsaget af aflysninger og forsamlingsforbud har kaldt på hurtige løsninger fra regeringer og de offentlige kunststøtteordninger for at dække akutte behov for lønkomensation og komensation for organisationers faste omkostninger. Der er blevet etableret midlertidige støttepuljer med korte behandlingstider såvel som omfattende statslige hjælpepakker og kompensationsordninger, der retter sig både mod institutioner og freelance-kunstnere.

I Norge fremlagde Kulturdepartementet allerede den 18. marts sit forslag til den første kompensationsordning for kultursektoren for at dække merudgifter og tab af billetindtægter knyttet til aflyste eller udsatte arrangementer. Ordningen på ca. 300 mio. NOK (ca. 25,7 mio. EUR) forvaltes af Kulturrådet og havde varighed fra 5. marts til og med 30. april. Regeringen har efterfølgende fremlagt forslaget om at forlænge ordningen med yderligere 300 mio. NOK for perioden 1. maj til 15. juni. Derudover har regeringen foreslået at afsætte 85 mio. NOK i det nationale budget til nye film- og serieproduktioner for at imødekomme de særlige udfordringer, som coronaudbruddet har skabt for filmbranchen.

I Sverige besluttede regeringen den 20. marts at bevilge 500 mio. SEK (ca. 46,7 mio. EUR) i krisestøtte til kultursektoren. Størstedelen af midlerne (370 mio SEK) uddeles af Statens kulturråd til store og små organisationer, der mister indtægter pga. aflysnin-

ger og udskudte arrangementer. Resten af midlerne bliver distribueret af Det svenske filminstitut, Konstsänsnämnden og den Svenske Forfatterfond. Den svenske regering besluttede desuden den 8. maj en yderligere krisepakke på 319 mio. SEK (ca. 30,1 EUR) til statslige kulturinstitutioner.

I Danmark er der udover de centrale statslige hjælpepakker blevet iværksat flere særskilte initiativer på Kulturministeriets område. Arbejdet blev sat i gang efter en aktiv offentlig debat og et stigende pres fra kulturfeltet og politikere i begyndelsen af den statslige nedlukning. Arbejdet har sidenhen resulteret i bl.a. en midlertidig kunststøtteordning til individuelle kunstnere samt en kompensationsordning for nødlidende kulturinstitutioner og arrangører. Ordningerne forvaltes af Slots- og kulturstyrelsen.

I Island besluttede regeringen i slutningen af marts at uddele ekstra støtte til kunst- og kulturlivet. Midlerne uddeles via offentlige kunstfonde som yderligere projektilskud og kunstnerløn på forskellige kunstområder. I Finland har staten besluttet at afsætte over 40 mio EUR ekstra til kunst- og kultursektoren i sit tillægsbudget for 2020. Tilskuddene uddeles via Centret för konstfrämjande (Taika) og af Undervisnings- og Kulturministeriet.

Private fonde har også oprettet sine egne særpuljer, fx i Finland, Norge og Danmark.

Samarbejder på tværs

Krisen har også banet vej for nye samarbejder på tværs af offentlige og private bidragsydere. I Finland samlede en række private fonde sammen med Undervisnings- og kulturministeriet og Taika udover den ovennævnte statslige hjælpepakke på en kort tid en fælles støttepulje på 1,5 mio. EUR, og i Danmark har Salling Fondene og Aarhus Kommune gået sammen om en historisk stor ny støtteordning på 75 mio. DKK (10 mio. EUR).

I Danmark blev der den 13. maj desuden offentliggjort en stor fælles indsats 'Sammen om kunsten' af Statens Kunstfond, kulturministeren og en række private fonde. Indsatsen har til formål at understøtte, at kunstnere og kunstlivets institutioner kan udvikle og præsentere kunstopplevelser til publikum under de restriktioner, som coronakrisen bevirker samt at skabe grobund for udvikling af nye kunstneriske udtryk og koncepter.

Samspil mellem kreative og øvrige erhverv

Coronapandemien har også påvirket kultursektoren gennem faldet i turismen og antal internationale rejsende i Norden. I Island og på Åland og Færøerne, hvor der findes en stærk sammenhæng mellem kultur- og turistbranchen, har rejserestriktionerne skabt yderligere udfordringer for kulturarbejdere og de lokale kreative erhverv.

For at afhjælpe situationen har Ålands landskabsregering på baggrund af en kortlægning af kulturlivets behov besluttet en støttepulje på 150.000 EUR til nye projekter som erstatning for tabt indkomst og desuden en pulje på 50.000 EUR til kulturlivets nye digitale tiltag som følge af nedlukningen.

I Island har City of Reykjavik annonceret et projekt kaldet "Reykjavík – The summer city 2020", som har til formål at styrke byens centrum som en attraktiv sommerdestination for lokalbefolkningen ved at støtte lokale virksomheder og skabe nye muligheder for kunst- og kulturudøvere gennem øget antal begivenheder og innovativ brug af det offentlige rum. Projektet delfinansieres af Departementet for Kultur og Turisme og Departementet for Miljø og Planlægning. Byrådet har også godkendt et bidrag på 30 millioner ISK til boligrådene, der skal bruges til at øge antallet af kulturelle begivenheder i områderne.

Ændringer og tilpasninger i eksisterende støtteordninger

De forandrede omstændigheder har fået både en række private og offentlige fonde og bidragsydere til at tilpasse eksisterende krav til støtte og afrapportering for at hjælpe aktører i den svære tid.

I Danmark blev der den 31. marts 2020 indgået en politisk aftale med en løsning for kunstnere og projekter støttet gennem Statens Kunstfond. Ordningen medfører, at tilskud ikke kræves tilbagebetalt, uanset om aktiviteten er påbegyndt eller skulle være påbegyndt i perioden 9. marts til og med 8. juni 2020. I Norge kommunikerede Kulturrådet også tydeligt i begyndelsen af pandemien, at midlerne fra aflyste arrangementer ikke kræves tilbagebetalt.

I Sverige har Konstnärsnämnden besluttet at omfordele midler inden for den eksisterende budgetramme for at kunne støtte flere kunstnere. Dette betyder, at nogle af de midler, der var øremærket til stipendier og tilskud til internationalt samarbejde og rejser, som i øjeblikket ikke kan udnyttes i samme omfang som normalt, omfordeles og uddeles som et års arbejdsstipendier i stedet.

Øget fokus på det digitale og nye formidlingsformer

Krisen har fået kulturinstitutioner og enkelte kunstnere til at udforske mulighederne for at arbejde med forskellige digitale formidlingsplatforme og -metoder. Dette har både været med til at udfylde noget af det tomrum, som lukningen af spillesteder, teatre og koncertsale har efterladt samt muliggjort samarbejdet over grænser i en tid, hvor rejseaktiviteter, fysiske møder og forsamlinger ikke er mulige.

Hos støtteorganer og fonde har interessen for det digitale udfoldet sig på forskellige måder. Norsk kulturfond har afsat 30 mio. NOK af midlerne til en ny tværfaglig pulje, som skal stimulere nye måder at producere og formidle kunst og kultur under krisen. Formålet er at opbygge og stimulere kreativitet og eksperimenterende tænkning i de begrænsede omstændigheder forårsaget af coronapandemien. Derudover annoncerer Kulturrådet i Norge midler til forskningsartikler, der undersøger hvordan coronakrisen påvirker digital produktion, formidling og brug af kunst og kultur.

Finlands kultur- og videnskabsinstitutter baseret i 17 forskellige lande åbnede den 23. marts for ansøgninger til et nyt fælles støtteprogram, Together Alone, som skal støtte kunstnere i coronatiden. Programmet er specifikt rettet mod kunstprojekter, der undersøger og understøtter internationalt samarbejde uden fysisk kontakt.

Behov for ny viden og et kig mod fremtiden

I takt med at situationens alvor for kulturlivet har vist sig, er der i mange lande opstået et behov for at forstå og analysere pandemiens langsigtede konsekvenser for kultursektoren. Større og mindre undersøgelser er blevet sat i gang for at afdække situationen og forberede sektoren på fremtiden og kommende udfordringer.

I Island kortlægger Reykjavík Music City sammen med musikorganisationerne situationen på musikområdet for at danne et grundlag for kommende forslag og initiativer.

Kulturrådet i Norge har i et samarbejde med en forsknings- og analysevirksomhed Menon Economics igangsat et analyseprojekt, der skal se på, hvordan coronakrisen påvirker kultursektoren, samt hvilke tiltag der kan bidrage til at afhjælpe situationen. Der vil løbende blive præsenteret tal og resultater fra analyseprojektet i løbet af de kommende uger og måneder. De vigtigste konklusioner vil også blive diskuteret på Kulturrådets konference om coronakrisens effekter på kultursektoren i juni.

I Finland har Kone Foundation foretaget en undersøgelse blandt kunstnere og kulturaktører om pandemiens effekter på kunstneres arbejdsmuligheder. Resultaterne af undersøgelsen lavet af Kone viser, at der også findes en stærk optimisme blandt aktørerne og et håb om, at krisen i bedste fald kan fungere som en ny begyndelse og et vendepunkt, der kan bane vej for nye finansieringsstrukturer og kunst og kulturs styrkede rolle i samfundet. Undervisnings- og Kulturministeriet i Finland er ligeledes i gang med at indsamle data på pandemiens effekter med det formål at skabe et vidensgrundlag for fremtidige beslutninger og mere langsigtet planlægning af kulturpolitikken.

Erfaringer fra Nordisk Kulturfonds eget arbejde

Vi har i Nordisk Kulturfond siden pandemiens begyndelse været i løbende kontakt med vores bevillingsmodtagere og været imødekommende for projektændringer forårsaget af situationen. Da vi støtter projekter, hvor der arbejdes over landegrænser, har det givet nogle særlige udfordringer, men også muligheder i en tid, hvor grænserne er fysisk lukkede. Betydningen af samarbejde og netværk er ikke blevet mindre, selvom mobilitet og fysiske møder er begrænsede, og fonden har gennem hele perioden været imponeret over den kreativitet, der findes for nordisk og internationalt kultursamarbejde hos aktørerne.

Vores faste støtteprogrammer og kriterier har vist sig at kunne imødekomme mange af de aktuelle behov, der findes i feltet i dag. Opstart har fungeret som en unik støttemulighed for mange i en tid, hvor der er brug for hurtige svar og løsninger, mens Projektstøtte med sine lange og fleksible tidsrammer har muliggjort en forsigtig og langsigtet planlægning af aktiviteter i projekterne.

Der kan ses ansøgninger til projekter, der forholder sig til eller reflekterer over den nye situation, og hvor inspirationen til projektidéen udspringer af den nye virkelighed, der kræver nye måder at samarbejde og formidle projekter på. Ved flere tiltag udtrykkes der også et ønske om at bidrage til en større diskussion om kunstverdens digitalisering som følge af coronapandemien.

Vi ser at det er vigtigt fortsat have en fleksibel og dynamisk tilgang til støtteprogrammer for at kunne understøtte udviklingen af kunst- og kulturlivet i en ustyrlig tid. Derudover er det vigtigt, at vi som Nordisk Kulturfond fortsætter med at følge op på og bidrage til udviklingen af ny viden på nordisk niveau om situationen og dens effekter på kunst- og kulturlivet med det formål at sikre en holdbar og vidensbaseret genopbygning og videreudvikling af området og brancherne.

KILDER

DANMARK

[COVID-19 / Information - Kompensationsordninger](#)

Slots- og kulturstyrelsen

[Hjælpepakker til kulturlivet som følge af COVID-19](#)

Kulturministeriet

[Midlertidig kunststøtteordning for kunstnere med kombinationsindkomster](#)

Slots- og kulturstyrelsen

["Regeringen forlænger hjælp til festivaler og musiksteder"](#)

Politiken/ Kultur 1.4.2020

[Hjælp til kunstnere og projekter støttet af Statens Kunstfond](#)

Pressemeddelelse 31.3.2020

["Salling Fondene og Aarhus Kommune går sammen om hjælpepakke til aarhusiansk kultur"](#)

Jyllands-posten 14.4.2020

["Ny Carlsbergfondet etablerer ekstraordinær pulje på 30 mio. kr. til genstart af kriseramte kunstmuseer"](#)

Pressemeddelelse

["Statens Kunstfond, private fonde og kulturministeren går sammen om kunsten"](#)

Statens Kunstfond, pressemeddelelse 13.5.2020

["Kulturministre afsætter 3. mio kr. til at styrke kulturlivet i Norden"](#)

Kulturministeriet, pressemeddelelse 28.5.2020

["Særlig pulje skal sikre sommeraktiviteter i Danmark"](#)

Slots- og kulturstyrelsen, Pressemeddelelse 25.6.2020

FINLAND

["Regeringen fattade beslut om den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och planen för de offentliga finanserna 2021-2024"](#)

Statsrådets pressemeddelelse 8.4.2020

["Ansökan om coronabidrag för aktörer inom kultur och konst öppnas"](#)

Undervisnings- och kulturministeriet 30.4.2020

["Fonderna och ministeriet ger tillsammans 1,5 miljoner euro i krishjälp till kulturfältet"](#)

Nyhed/Taike 19.3.2020

["Taikes nya coronabidrag för konst- och kulturutövare kan sökas från 1 maj"](#)

Taike 30.4.2020

["Konstrådet kräver snabba stödåtgärder för konst- och kulturbranschen"](#)

Taike/ 16.3.2020

["Coronastipendium för privatpersoner – Utlisningskungörelse"](#)

Taike

["Open Call to a home residency for artists"](#) /Kone Foundation 23.3.2020

["Will the crisis spawn new beginnings?"](#) /Kone Foundation 1.4.2020

["Together Alone" – Öppen programansökan](#) / Finlands Kultur- och vetenskapinstitut 23.3.2020

["Kulturfonden och Konstsamfundet har nu delat ut 700 000 euro i Kultur under tiden-bidrag."](#) / Svenska kulturfonden 29.4.2020

NORGE

["Kunst- og kulturektoren er i krise"](#) / Kulturrådet pressemeddelelse 17.3.2020

["Kulturrådet etablerer egen ordning for kunst- og kulturprosjekter som tilpasses korona-pandemien"](#) 24.3.

[Krisetiltak i forbindelse med koronasituasjonen](#) / Kulturrådet

[Kulturrådet skal analysere koronakonsekvenser](#) / Kulturrådet 16.4.2020

[Mer enn 500 søknader til kompensasjonsordning for kulturektoren](#) / Kulturrådet 22.4.2020

[«Kulturrådet lyser ut midler til forskningsartikler som undersøker hvordan koronakrisen påvirker digital produksjon, formidling og bruk av kunst og kultur.»](#)

["Kartlegger koronakrisens konsekvenser for musikkbransjen"](#) 30.4.2020

[Fritt Ord med 40 millioner ekstra til prosjekter](#) / Fritt Ord 30.4.2020

[Korona kan ha fjernet mer enn en tredjedel av kulturektorens inntekter](#)
Kulturrådet pressemeddelelse 13.5.2020

[Konferanse om kultur etter korona – «Kultur å leve av»](#)
Kulturrådet inviterer til konferanse om kulturøkonomien etter korona

SVERIGE

[En miljard kronor till kultur och idrott till följd av coronavirusets effekter](#)
Regeringskansliet, pressemeddelelse 20.3.2020

["Kulturrådet, Filminstitutet, Konstnärsnämnden och Sveriges författarfond fördelar krispengar till kulturen"](#)
Regeringskansliet, Pressemeddelelse 24.4.2020

[Stödpaket till kulturen](#)
Kulturrådet

["Konstnärsnämnden får i uppdrag att fördela krisstöd till konstnärer"](#)
Konstnärsnämnden 24.4.2020

["Konstnärsnämnden omfördelar pengar för att kunna stötta fler konstnärer"](#)
Konstnärsnämnden 1.4.2020

["Flera museer och scener får pengar i förtid för att hantera coronavirusets effekter"](#)

Regeringskansliet 1.4.2020

[Nytt krispaket: 319 miljoner till statliga kulturinstitutioner](#)

SVT nyheter 8.5.2020

["Om fördelning av stöd till fria kulturskapare"](#)

Kulturdepartementet, pressemeddelelse 24.6.2020

ISLAND

<https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2020/04/21/Uthlutun-menningarstyrkja-hefst/>

<https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2020/04/21/600-manadarlaun-til-vidbotar-til-listamanna/>

[Expansion of cultural grants in the wake of Covid-19](#)

Pressemeddelelse, City of Reykjavik 7.5.2020

ÅLAND

[Särskilda stipendier och understöd med anledning av coronavirusets inverkan på kulturlivet](#)

FÆRØERNE

<https://www.ummr.fo/fo/um-radid/landsstyrismadur/rodur-2020-jenis-av-rana/unesco-fundur-um-avleidingarnar-av-co>